

harmonia
mundi

BEDŘICH SMETANA
Prodaná nevěsta

DANA BUREŠOVÁ | TOMÁŠ JUHÁS | JOZEF BENCI | ALEŠ VORÁČEK | GUSTÁV BELÁČEK

BBC SYMPHONY ORCHESTRA BBC SINGERS **JIŘÍ BĚLOHLÁVEK**

Bedřich Smetana

Prodaná nevěsta

Libreto Karel Sabina

Krušina, sedlák (baryton)

Ludmila, jeho manželka (sopran)

Mařenka, jejich dcera (sopran)

Tobiáš Mícha, gruntovník (bas)

Háta, jeho manželka (mezzosopran)

Vašek, jejich syn (tenor)

Jeník, Michův syn z prvního manželství (tenor)

Kecal, vesnický dohazovač (bas)

Principál komediantů (tenor)

Esmeralda, komediantka (sopran)

Indián, komediant (bas)

Vesnický lid, komedianti, kluci.

JEDNÁNÍ PRVÉ

PŘEDEHRA

Náves. Po druhé straně hospoda. Pout'.

Výstup 1

Mařenka, Jeník, selský lid.

SBOR

Proč bychom se netěšili,
když nám Pán Bůh zdraví dá?
Kdož z nás ví, zdaž pout' budoucí
vesele tak uhlídá?
A kdo ženat, která vdaná,
rozžehnej se s radovánkyl!
Žena doma hospodaří,
muž se uklídá za džbánky.
Ouvej, ouvej!
konec radostí,
hrnou se starosti,
zlosti, mrzutosti!
Ouvej, ouvej!
Proč bychom se netěšili,
když nám Pán Bůh zdraví dá?
Jenom ten jest v pravdě šťasten,
kdo života užívá.

JENÍK

Proč jsi tak zasmušilá,
má drahá Mařenko?

MAŘENKA

Mám zlé tušení –
matička mi pravila,
že nás navštíví o pouti
souzený mi ženich můj –
Bože! Jak to skončí?

JENÍK

Dobře! Nic se nestrachuj
a ve mne se důvěřuj!
Bude-li jen vůle tvá
pevná a neústupná!

SBOR

Nechte vzdechů, nechte lkání!
Vaše věrné milování
nemine se požehnání.
Proč bychom se netěšili
když nám Pán Bůh zdraví dá?
Jenom ten jest v pravdě šťasten,
kdo života užívá.
Pojďte s námi k tanci, zpěvu,
vzniknout nedopřejte hněvu!
muzika začíná, do kola, do kola!
(Odejdou do hospody.)

Výstup 2

Mařenka, Jeník

MAŘENKA

Tak tedy přece se to státi má? Ó, já nešťastná!

JENÍK

Mařenko! Co tě tak zarmoutilo? Co se stalo?

MAŘENKA

Nediv se, Jeníčku! Dnes má přijít sedlák Mícha se synem na námluvy k nám. Snad už jsou ve vsi.

JENÍK

A ty, co jim odpovíš?

MAŘENKA

Co jim odpovím? Na to se ještě můžeš ptáti? Mohu-li přináležeti jinému, než tobě, Jeníčku? Ale rodiče! Otec můj je vázán –

JENÍK

To je ovšem smutné!

MAŘENKA

Tys jaksi nesmělý, Jeníčku, a ostýchavý. Jako by ses něčeho bál, či snad někoho. Jeníčku, přísahaj mi, že nemáš jiné lásky, jiného závazku. Věř, že mi už nejednou napadlo, že truchlíš pro nějakou milenkou.

JENÍK

Nikdy, nikdy!

MAŘENKA

Kdybych se co takového
o tobě dověděla,
krutou pomstychtivou zlobou
na tě bych zanevřela.
Tedy pověz mi, můj Jeníčku,
proč jsi se tak rozhněval,
že jsi domov svůj opustil
a milence výhost dal?
Pověz mi, pověz mi,
proč jsi se tak rozhněval?

Konečně je celá minulost tvá v jakési tajemství zahalena, a už i otec můj se několikrát o tom zmínil.

JENÍK

Má minulost byla ovšem velmi trudná. Jsem syn dosti zámožného otce, ale matka mi záhy zemřela. Na neštěstí se otec podruhé oženil, a macecha mne brzo vypudila z domu. Odebral jsem se do světa a nastoupil jsem službu u cizích lidí.

J

ENÍK, MAŘENKA

Jako matka požehnáním
takž kletbou macecha zlá,
když zanevře na sirotka,
slova lásky proň nemá.

JENÍK

Necht' se jak chce děje, věrné milování
nepřeruší žádné zloby naléhání.

JENÍK, MAŘENKA

Věrné milování
nepřeruší žádné zloby naléhání.
Lásku jsme si přísahali,
slovo jsme si navždy dali,
v každé době
věrni zůstaneme sobě.

MAŘENKA

Hle, zde jsou! Otec s nimi přichází, hledají mne.

JENÍK

Nechci, by mne viděli. Sbohem, dívko milená! Nezapomeň na mne.

JENÍK, MAŘENKA

Sbohem!

Výstup 3

Kecal, Krušina, Ludmila.

KECAL

Jak vám pravím, pane kmotře,
i vy jste dal své slovo,
a když jste to slovo vyřkl,
všecko je hotovo.

Jen se ve mne důvěřujte,
mám rozumu tolik,
že neujde bystrohledu
mému na zdi kolík.

A jestli se dcera vaše
bude zpěčovati,
uzříte, jak ji naučím
pěkně poslouchati.
Jak vám pravím atd.

KRUŠINA

No, co říkáš, matko?
Já jsem spokojen.

LUDMILA

To se nedá provést
za jedinký den,
potřeba tu přemýšleti
a poptat se nevěsty,
jestli nějaká překážka
nevloží se do cesty.

KECAL

Co překážka! Vaše vůle
a má chytrost zvítězí
nade vším, co překážkou
se sňatku nám kde objeví.

LUDMILA

Přijde na to, jaký je ženich.

KECAL

Jaký ženich, jaký ženich?
Marnát' věru otázka!
Že je dobrý, pochopíte,
když za něho ručím já!
Tobiáše Míchu znáte!
Neznáte-li, pravím vám,
že za jeho krásný statek
hned čtyřicet tisíc dám.
Jak vám pravím atd.

LUDMILA

To se nedá provést
za jedinký den.

KRUŠINA

Já jsem spokojen.

KECAL

Jen se ve mne důvěřujte atd.

KRUŠINA

Ovšem, Tobiáše Míchu znám už od dětství. Má dva syny, Jeníka z první manželky a Vaška z druhé. Z těch neznám ani jednoho, ani druhého.

KECAL

To je pravda. Vy jste se ale před dávnými lety rukou dáním před svědky zavázal, že dáte dceru svou jeho synovi.

LUDMILA

A za kterého syna to vlastně mluvíte?

KECAL

Za kterého? Vždyť nemá než jednoho –Vaška. Druhý syn z první ženy jest tulák a nezbeda. Nikdo o něm neví.

KRUŠINA

Nu, a jakýpak je ten Vašek? Proč jste ho nepřivedl hned s sebou?

KECAL

Mladík slušný a mravů víc tichých,
neváží si žertů a slov lichých,
pravý beránek to povahou.

Není na něm vady ani viny,
všecky matky by si přály syny
s duší jak Vaškova, přemilou.

Mladík slušný atd.

Není velký ani malý,
není tučný ani suchý,
není chromý ani hluchý,
není furiant ni hloupý,
marnotratník ani skoupý.

Slovem, všechno v míře pravé,
tělo jako lípa zdravé –
statek za třicet tisíc.

Nuže, kdo si přeje víc?

Mladík slušný atd.

KRUŠINA, LUDMILA

Vaše chvála mnoho platí,
vašim slovům věříme.

KECAL

Není velký atd.

Výstup 4

Mařenka. Předešlí.

KRUŠINA, LUDMILA, KECAL

Tu ji máme, tu ji máme,
rozumně s ní pojednáme.

MAŘENKA

Aj, tatínku, aj, maminko,
pročpak mne hledáte?

KECAL

Ptal jsem se jich,
koho ráda máte.
Nemáte-li žádného
srdci svému milého,
přivedu vám mladíka
vážného a vzácného.

MAŘENKA

Vážného a vzácného?

KRUŠINA

Vždyť ho uhlídáš,
sama ho poznáš.

LUDMILA

Nebude-li se ti líbit,
košíček mu dáš.

KRUŠINA, LUDMILA

Vždyť ho uhlídáš,
sama ho poznáš.
Nebude-li se ti líbit,
košíček mu dáš.

MAŘENKA

Vždyť ho uhlídám,
sama ho poznám.
Nebude-li se mi líbit,
košíček mu dám.

KECAL

Tak tedy skončíme,
smlouvu učiníme.
Mařenka ať řekne „ano“,
a bude vše vykonáno.

MAŘENKA

To nejde tak rychle,
jak si myslíte,
jaký v tom je háček,
ani nevíte.

KECAL

Háček sem, háček tam,
překážky neznáme!
K čemu já svůj rozum dám,
všecko překonáme.

MAŘENKA

Mám už jiného,
mně přemilého.

KRUŠINA, LUDMILA

Má už jiného,
jí přemilého.

KECAL

Tomu ještě dnes dá kvinde,
ať si hledá štěstí jinde.

MAŘENKA

Slovo své jsem mu už dala.

KECAL

Na slovo my nic nedáme.

MAŘENKA

Smlouvu jsem už podepsala.

KECAL

My tu smlouvu roztrháme.

MAŘENKA

Zkuste to, zkuste to!

KECAL

Věřte jenom v rozum můj,
a vše půjde stůj co stůj.
Ostrá mysl má, můj hled,
ten pronikne celý svět.
Co nikdo nevypřede,
to můj rozum dovede.

MAŘENKA, KRUŠINA, LUDMILA

Co nikdo nevypřede,
jeho rozum dovede.

MAŘENKA

Jeník neupustí, to vím, a mohu na to vsadit svůj život.

KRUŠINA

Upustí nebo neupustí, na tom málo záleží. Zavázal jsem se Tobiáši Míchovi před svědky!

LUDMILA

Ale prosím tě, muži, jaký to závazek?

KECAL *(vytahuje úpis z kapsy)*

Zde ho mám! Černé na bílém! Podepsání Mícha i Krušina i svědkové.

MAŘENKA

Co je do toho! To nic neplatí.

(Odhodlaně.)

Já a Jeník o tom nic nevíme a nepopustíme.

(Odejde.)

Výstup 5

Předešlí bez Mařenky

KECAL

Ach, jak svět je zvrácený!

KRUŠINA

Kdepak jste ale nechal Míchu a jeho syna, toho váženého a vzácného ženicha? Bylo by slušno, aby on promluvil s Mařenkou.

KECAL

Inu ovšem! Ale on není zvyklý mluvit se ženskými. Je ostýchavý jako panenka.

KRUŠINA

To bude těžké namlouvání.

KECAL

Ted' ale, kmotře, bylo by nejlíp, kdybyste jako náhodou sešel se s Míchou v druhé hospodě.

(Zazní hudba k tanci.)

Tady bude hlučno, chystají se k tanci. Já zatím vyhledám Jeníka a promluvim s ním.

(Odejdou.)

(Lid se schází před hospodou. Staří zasedají za stoly a mládež se hotoví k tanci. Později sbor.)

POLKA

SBOR

Pojď sem, holka, toč se, holka,
pokud vábí skočná polka;
ruka v ruce, hledy v hled,
s námi toč se celý svět!
Basa bručí, cimbál cinká,

kolem uší jen to břínká,
pod nohama skáče zem,
věru postát nemůžem.

(Konec prvního jednání.)

JEDNÁNÍ DRUHÉ

Siň v hospodě. Jeník a selská chasa po jedné straně za stolky při pivě. Na druhé straně dohazovač též za stolkem.

Výstup 1

Sbor chasníků

SBOR

To pivečko to věru je nebeský dar,
vše psoty a trampoty vede nazmar
a sílí a dává kuráže,
ejchuchu!
Bez pivečka by člověk smutný byl zde host;
jet starostí na světě beztoho dost –
a blázen, kdo na ně se váže,
ejchuchu!

JENÍK

Aj, hoši, mně věřte, pravím na svou čest,
že láska nad víno i nad pivo jest,
a jediná na světě radost,
jež blahem naplňuje mladost.

SBOR *(jedni)*

Tys, Jeníku, po uši zamilován.

SBOR *(druzí)*

Jen ať ti to nezkalí tamhleten pán.

KECAL

No, a stane-li se tak,
nebude mít z toho škody.
Dobrá rada a peníze
jsou dvě páky života,
kdo jich rozumně užívá,
ten se světem nemotá.

SBOR

To pivečko to věru
je nebeský dar, atd.

JENÍK

A láska jediná radost!

KECAL

A peníze! A peníze!

(Všichni se rozejdou po tanci. Furiant)

FURIANT

Výstup 2

Vašek jako ženich oblečen.

VAŠEK *(přiloudá se)*

Ma... ma... ma... matička
po... po... povídala,
že... že by rá... ráda
u... u... uhlídala,
kdybych se o... o... ženíl,
svat... svat... svatbu vy... vystrojil;
jest... jest... li k tomu
ne... ne... nedospěje,
celá ve... ve... ves se mi
vy... vy... vysměje.

(Mařenka zatím vystoupí v pozadí.)

Výstup 3

Mařenka, Vašek. Oba do sebe vrazí a dají se do smíchu.

MAŘENKA

Vy jste zajisté ženich Krušinovy Mařenky?

VAŠEK

A... ano, ja... jak to... to víte?

MAŘENKA

Což to není na vás vidět? Jste tak vystrojen! Celá ves o vás mluví a lituje vás.

VAŠEK

Li... lituje? A proč?

MAŘENKA

Proto, že Mařenka vás bude šidit, neboť má jiného.

VAŠEK

Ja... jakpak může mít jiného, když ma... á mne?

MAŘENKA

Vás? Ha ha ha! Copak vás zná a vy ji?

VAŠEK

Ne... ne... ne... nezná, ale ví, že já jsem je... je... její ženich.

MAŘENKA

Ovšem že ví, a proto se těší na to, jak vás bude šidit a vás soužit, abyste brzo umřel.

VAŠEK

To... to... to je hrůza! A... a... a... ale ma... ma... maminka mi řekla, že se mu... mu... mu... musím oženit!

MAŘENKA

Ovšem, proč by ne? Tak švarný hoch! Tady je nevěst, až nazbyt, jen kdybyste chtěl.

VAŠEK
Já chci!

MAŘENKA
Známt' já jednu dívčinu,
ta po vás jen hoří;
dlouho, dlouho se pro vás
srdce její moří.

VAŠEK
O... o... och, och božíčku!
Jaké štěstí,
když... když dívčina
po mně třestí!
Ó, jaké štěstí!
A... ale Mařenka!
Co by řekla?

MAŘENKA
Nic, vždyť by vám beztoho
po svatbě utekla.

VAŠEK
A má maminka,
ta by křičela!

MAŘENKA
Přestala by, nevěstu
jak by uviděla.

VAŠEK
Je... je-li hezounká?

MAŘENKA
Zrovna jak Mařenka.

VAŠEK
Je... je-li mlad'ouká?

MAŘENKA
Zrovna jak Mařenka.
Známt' já jednu dívčinu,
ta pro vás jen hoří;
dlouho, dlouho se pro vás
srdce její moří.

VAŠEK
O, božíčku, jaké štěstí!
A...a ta že by mne
vskutku chtěla?

MAŘENKA
Oh, kdybyste vy nechtěl,
žalem by umřela!
Do vody by skočila,
uhlím by se zdusila,
dnem nocí by plakala,
že vás nedostala.

VAŠEK
Pro... proč plá... pláčete?

MAŘENKA
Protože ji nechcete!

VAŠEK
Já... já bych ji chtěl,
jen... jen kdybych směl.

MAŘENKA
Vy se jen vymlouváte
a tu, jež vás miluje,
láskou umřít necháte.

VAŠEK
Ne... ne... ne... ne... ne... nechám!
Je... je-li ja... jako vy,
už... už rád ji mám.

MAŘENKA

Já bych se vám líbila?

VAŠEK

Lí... lí... líbila!

MAŘENKA

Mne byste si vskutku vzal?

VAŠEK

Vza... vza... vza... vza... vzal!

MAŘENKA

Já bych vás milovala,
jako v plénkách chovala.
Tedy ruku na to dejte,
přisahejte, přisahejte,
že Mařenku nechcete,
že se jí na věky věkův
od dneška odřeknete.
Přisahejte!

VAŠEK *(škrábe se za ušima)*

Přisahati mám?

To... to neudělám!

MAŘENKA

Mařenku kdo bude chtít,
zle se mu zde bude dít,
pomsta ho tu nemine!
Rychle se rozhodněte,
přisahu hned vyřkněte!

VAŠEK *(plačtivě)*

Pří... pří... přísahám!

MAŘENKA

Mařenky se odříkám!

VAŠEK

O... o... odříkám!

MAŘENKA

Nechci ji ni viděti!

VAŠEK

—ni viděti!

MAŘENKA

Nechci o ní slyšeti!

VAŠEK

—ni slyšeti!

MAŘENKA

Známt' já jednu dívčinu, atd.

VAŠEK

O-o-o-och, božíčku! Jaké štěstí!

(Odejdou.)

Výstup 4

Jeník, Kecal

KECAL

Jak pravím, hezká je, hodná, bohatá a jmenuje se Běla.

JENÍK

Inu — ale kdož ví, bude-li mne chtít?

KECAL

To je má starost! Jen řekni, že se Mařenky odříkáš.

JENÍK

Ne, to nejde! Srdce by mi přitom puklo!

KECAL

Blázni byli, kordy měli! Hlavní věc jsou teď peníze.

JENÍK

No a ta, co mi dohazujete, ta má peníze?

KECAL

Ovšem!

Nuže, milý chasníku,
dopřej pak slovíčku.

JENÍK

Raději bych poseděl
tam při svém pivíčku.

KECAL

Znáš-li pak mne osobně?

JENÍK

Nemám čest, panáčku, ne!
A vy též neznáte mne?

KECAL

Slyšel sem, že's hodný hoch,
chasník pracovitý,
ale v lásce, v lásce prý's
chlapič šlakovitý.
Máš-li pak též peníze?

JENÍK

Vždyť se mnohý ožení
bez krejcaru v kapse.
Švarné dívky hledí spíš
na švarné zas chlapce.

KECAL

Mně věř, já jsem rozumný
a mám zkušenosti :
bez peněz je ženidlo
jenom hnízdo zlosti.
Odkud jsi, pověz mi,
dám ti dobré rady,
znám se ve všem všady.

JENÍK

Z daleka, pane, jsem z daleka,
až z moravských hranic.

KECAL

Tam se ožen! Zdejší panny
nestojí už za nic.

JENÍK

Možná, že ty ostatní,
ale má Mařenka
ta je pravý diamant,
nejkrasší krásenka.

KECAL

Každý jen tu svou
má za jedinou,
všecky krásy světa
v ní vidí,
až přijdou časy,
kdy ho ošidí.
Potom lituje,
když už pozdě je
bycha honiti.
Potom běduje,
když už se nedá
čeho měniti.
Rozumný však muž, povážlivý,
ještě před svatbou vystřízliví,
počítá, co mu to vynese,
a když nic – pak chytře vyhne se.

JENÍK
Co tím míníte říci?
Já vám nerozumím.

KECAL
Že o lepší nevěstě
pro tebe, hochu, vím. –
Znám jednu dívku, ta má dukáty!

JENÍK
Zná jednu dívku, ta má dukáty!

KECAL
A chalupu dostane od táty!

JENÍK
A chalupu dostane od táty!

KECAL
Dvě krávy má a hezké telátko,
hus, kachen dost a ňáké selátko,
kus pole má a novou almaru!

OBA
Dvě krávy má a hezké telátko, atd.

KECAL
No, to by bylo něco ku zdaru!

OBA
No, to by bylo něco ku zdaru!
Znám / Zná jednu dívku, ta má dukáty!
To by bylo něco ku zdaru!

KECAL
Odřekneš-li se Mařenky, vyplatím ti také něco. Ano, tu má ruka na to, sto zlatých
ti dám za odstoupení.

JENÍK
Jenom sto zlatých? To je málo peněz za tak mnoho lásky. Tak lacino ji neprodám.
KECAL
Nuže, tedy dvě stě dám!

JENÍK
To je všechno málo.

KECAL
Tedy tři sta! Činím to jen proto, aby bylo bez dlouhých procesů. Nepoddáš-li se nyní,
tedy nasadíme všechny páky a vytáhneme tě konečně přec odtud. Nebudeš pak mít
nevěsty, ani tří set zlatých.

JENÍK
Tak, tak — ale kdopak ty tři sta mi vyplatí?

KECAL
Já sám!

JENÍK
Vy? Snad ne za sebe? Vám svou Mařenku neprodám ani za milión.

KECAL
Nebud' hloupý! Pro sebe ji nechci. Mám jedné ženy už až po krk! Což nevíš, že
vyjednávám za syna souseda Tobíáše Míchy? Jak bude věc potvrzena, dostaneš tři sta,
ale pak hned hajdy odtud!

JENÍK
Nuže, staniž se! Tři sta jsou tři sta! Peníze na dřevo a bude konec! Ale to vám pravím, že
Mařenku nikdo jiný dostati nesmí, nežli syn Tobíáše Míchy, sice z naší smlouvy nebude
pranic.

KECAL
I zlatoušku, i zlatoušku, toť se rozumí, že ji jiný nedostane nežli Míchův syn.

JENÍK
A já ji jinému nikomu nepřenechávám nežli Míchovu synovi. Vyhradím si to ve smlouvě!

KECAL
Učiníme smlouvu hnedky a přivoláme si svědky.

JENÍK

Ještě slovíčko!

KECAL

Mluv!

JENÍK

Dále tam vpíšete, že jakmile Mařenka a Míchův syn si ruce podají a v sňatek svolí, ustane otec Mícha od naléhání na Mařenčina otce stran dluhu. Jsou dočista vyrovnáni.

KECAL

Ano, do smlouvy všecko dám!

(Odejde)

Výstup 5

Jeník

JENÍK

Až užříš, komus
koupil nevěstu,
smutně nastoupíš
zpáteční cestu. –
Jak možná věřit,
že bych já prodal
svoji Mařenku!
Drahou Mařenku,
andílka svého,
pro nějž mi není
nic obtížného!
Ni za tisíce
bych neodstoupil;
na celém světě
rovné ji není,
vždyť jenom láska
lásku ocení.

Výstup 6

Jeník, Kecal, Krušina, lid.

KECAL

Pojďte, lidičky,
pozor dejte,
naší smlouvě
svědectví dejte.

SBOR

Pozor dáme,
svědectví dáme.

KECAL

Tu na papíru
zaznamená se,
co vykoná se.

SBOR

Zaznamená se,
co vykoná se.

KECAL *(sedne ke stolu a píše)*

Tímto já se zavazuji,
že svou milou odstupuji.

SBOR

Tímto se on zavazuje,
že svou milou odstupuje.

JENÍK

Nikomu však jinému,
nežli velectěnému
synu Tobiáše Míchy.

KECAL

Synu Tobiáše Míchy.

JENÍK

Jestliže ji miluje,
srdce své jí věnuje,
a před svědky bez nucení
vyřkne, že se s ní ožení.

KECAL

Vše zapsáno, jak žádáno.

SBOR

Jak jen možná,
že odstoupil
milenku?

KRUŠINA (*k Jeníkovi*)

Nikdy bych byl neuvěřil,
že tak dobré srdce máš,
že, bys z nesnází nás vytrh',
dobrovolně se poddáš.

KECAL

Ještě nejsme u konce.
Sluší doložit,
že jsme se zavázali
Jeníkovi tři sta zlatých vyplatiti;
za tři sta on se nám poddal
a svou Mařenku prodal.

SBOR

Aj, toť hanba, věru hanba!
Prodati milenku svou!

KRUŠINA (*k Jeníkovi*)

Beru teď svou chválu zpět.
Takového hanebníka
jako tys, neviděl svět.

KECAL

Punctum-satis-písek na to!
Podepište se,
nejprv ty, Jeníku,
potom svědkové.

JENÍK (*chladně se podepíše*)

Zde můj podpis – Jeník Horák.

KRUŠINA (*podepíše se*)

Věřu, jsem teď tomu rád,
naučil jsem se tě znát!

SBOR

Prodal svou milou
za tři sta;
neníť věru drahá!
Hanba, hanba!

(Konec druhého jednání.)

JEDNÁNÍ TŘETÍ

Dějiště jako v jednání prvním.

Výstup 1

Vašek

VAŠEK

To... to mi v hlavě le... leží,
o... o život mi bě... běží;
je... jestli mne ota... ráví,
vše... všeho mne tu zba... zbaví,
To... to mi v hlavě le... leží,
o... o život mi bě... běží;

Va... Vašek umřít mu... musí,
oh, oh, co při tom zku... zkusí.
To... to mi v hlavě le... leží,
o... o život mi bě... běží.

Výstup 2

Vašek, Principál, Esmeralda, komedianti.

(Za jevištěm slyšeti jest tlučení na veliký buben. Vstoupí principál, komediant s bubnem, Esmeralda.)

POCHOD KOMEDIANTŮ

PRINCIPÁL *(tromba na jevišti)*

Ohlašujeme slavnému publikum, že se tu dnes, jakožto při slavné pouti, provozovati bude znamenitá, nikdy předtím nevidaná komedie na provaze, na koni i na zemi, kdežto zvláště slečna Esmeralda Salamanka prováděti bude znamenité a neslýchané skoky, pak opravdový jeden Indián z Otahitánských ostrovů, padesát tisíc mil odtud vzdálených, polykati bude židl... *(opravuje se)* —éé— vidličky a nože, načež pak vystoupí nejznamenitější kus *(tromba)*, totiž živý americký medvěd bude se produciovati slavnému publikum se zvláště drezírovanými kumšty, a konečně se slečnou Salamankou sem zvláště z Frankrajchu přivezeným kankánem. Ke kterémužto představení slavné publikum se vši úctou a vážností se zve! Však malou zkoušku uhlídá slavné obecenstvo ihned. Hola! Začněte!

SKOČNÁ

(Balet a produkce komediantů.)

VAŠEK *(po tanci)*

Je... je... je... je, to bude hezké a ta... ta i... Indiánka má ha... ha... hezké nožičky.

ESMERALDA *(Vaškovi se pokloníc)*

Panáček nás taky navštíví?

VAŠEK

A... a... ano! Rád bych vi... vi... viděl vás na provaze.

INDIÁN *(přikvapí)*

Pane principál! Stalo se velké neštěstí! Franta se opil v dolejší hospodě tak, že se nemůže na nohy ani postavit a nechce dnes mermomocí dělati medvěda.

PRINCIPÁL

Jakže? Jakže? Náš nejpěknější kus? Medvěd by nevystoupil? Slavný kankán by se neprovozoval? Ne, ne, ne, to nemůže, to nesmí být! Musíme hledati jiného. Snad někdo ze vsi? Některý kluk?

INDIÁN

Ten by to vybrebtal a lidé by se nám smáli. Kde ho také hned vzíti? Musí být vyrostlý, aby se mu medvědí kůže hodila. Lidé se tam už scházejí, nezbývá už ani času někoho hledati.

PRINCIPÁL

U všech všudy! Esmeraldo!

(Esmeralda přiskočí a mluví s ním stranou.)

VAŠEK

Ach, ta... ta u... umí mluvit. Tu bych si hned... hned vzal. To by by... by... by... by... byla radost, co... celá ves by... by se ko... ko... koukala.

ESMERALDA

Mně se líbíte, já bych vás také chtěla!

VAŠEK

Chtěla by... by... by... byste mne?

INDIÁN

Tomu by ta medvědí kůže slušela, jako by mu byla přirostla.

PRINCIPÁL *(ke komediantům)*

Jděte a vyhlašujte dále po vsi. Já tady promluvím s panáčkem.
(Indián a komedianti odcházejí, bubnujíce první pochod.)

PRINCIPÁL *(k Vaškovi)*

No, panáčku, když se vám Esmeralda líbí, můžete ji dostat. Pojdte s námi, hrajte komedii a ostatní se pak poddá samo sebou.

VAŠEK (*udiven*)

Ko... komedii? Já... já to ne... ne... neumím.

ESMERALDA

Má láska vás všemu naučí.

VAŠEK

Láska? To je hezké!

PRINCIPÁL

Budete se míti u nás dobře. Dluhů... eh, peněz máme vždycky nazbyt, jíst a pít, co hrdlo ráčí a plnou svobodu. (*Tajemně*) A svoboda frajkumštýřů znamená mnoho. Vůbec stav komediantský jest vlastně stav všech stavů, kumstus kumstorum, jak se po latinsku říká. Skoro všichni lidé jsou více méně komedianti, jenže ne každý svou komedii tak dobře prováděti umí, jako my — jako my!

ESMERALDA

Nuže, můj drahý! Přistupte k nám, má láska vám bude sladkou odměnou.

PRINCIPÁL

Nebudete vázán. Učiňte jen zkoušku, jenom jednu, jenom dnes!

ESMERALDA

Ano, dnes, jenom dnes, a pak, můj zlatoušku, a pak — budu vaše!

VAŠEK

A co... co má... mám hrát?

ESMERALDA

Kankán!

VAŠEK

Ka... ka... kankán? Co to je?

ESMERALDA

Budete tančit. Já s vámi a vy se mnou.

VAŠEK

Mo... mo... moje máma —

ESMERALDA

Ta vás nepozná!

PRINCIPÁL, ESMERALDA

Milostné zvířátko

uděláme z vás,

kolem hrdla dáme

pozlacený pás.

Přehezka škraboška

skryje tvářičky

a v měkounké botky

dáme nožičky.

Budete jak Mílek

krásně vypadat,

svět zajásá, když vás

uzří tancovat.

(Všichni mimo Vaška odejdou.)

Výstup 3

Háta, Kecal, Mícha, Vašek

VAŠEK (*jako v udivení*)

Oh, já ne... nešťastný! Všecky mne chtějí mi... mi... milovat a... a zabít!

HÁTA

Aj, proč jsi tak smuten, Vašíčku? Buď vesel, synáčku! Ožeň se a bude ti blaze na zemi.

VAŠEK

Já... já... já se bojím!

HÁTA

Čeho se bojíš, drahoušku? Vždyť se ti nic zlého nemůže státi; dostaneš ženu a to je nejlepší věc na světě.

KECAL

Ba věru! Vašíček podepíše smlouvu a bude všecko v pořádku.

VAŠEK

Na... na... nač se ma... ma... mám podepsat?

MÍCHA

Že si vezmeš Mařenku Krušinovu za ženu.

VAŠEK

Já... já ji ne... ne ... nechci.

HÁTA, KECAL, MÍCHA

Aj, jakže? Jakže? Nechce ji?
Copak — copak se přihodilo?
Mluv, Vašku, co tu myšlenku
ti do hlavy vložilo?

VAŠEK

O... ona by mne
o... otrávila,
života mne
zbavila!

HÁTA, KECAL, MÍCHA

Jaký to hloupý nápad!
Mluv, kde jsi to sebral?

VAŠEK *(tajemně)*

Mně to ně... ně... někdo dnes povídal.

HÁTA, KECAL, MÍCHA

Kdo byl ten prostopášník?

VAŠEK

Jakás panenka.

HÁTA, KECAL, MÍCHA

A co ti pověděla?

VAŠEK

Je hezounká —
mne ráda má.

HÁTA

A znáš-li ji?

VAŠEK

Ne... neznám.
(Schová se bázlivě.)

HÁTA, KECAL, MÍCHA

V tom vězí něký podvod.
Není v tom nikdo jiný,
než ten pacholek sám.
(Vašek hledí neustále za jeviště, kam Esmeralda odešla, pak se vykrade.)

KECAL

Já všecko vyzkoumám.

HÁTA, MÍCHA

On všecko vyzkoumá.

Výstup 4

Předešlí bez Vaška.

Krušina, Ludmila, Mařenka rychle vstoupí.

MAŘENKA

Ne, tomu nevěřím,
pouhé to šálení,
můj drahý Jeníček
tak bezbožný není!

KRUŠINA

A přec to pravda je.

KECAL

O čem pochybuje?

KRUŠINA

Že Jeník ji prodal.

KECAL

Viz! Zde se podepsal.

Tři sta mu vyplatíme
a tak se ho sprostíme.

MAŘENKA

Ó, hanebné to šálení –
ó, mužské srdce klamné.
Sám přísahal, že celý svět
by obětoval za mne.

KRUŠINA

Nuž, utiš se, Mařenko,
aspoň's ho poznala
a víš, jak jsi se v milém
svém trpce zklamala.

KECAL

Nuž, podepiš, panenka,
i Vašíček – kde je?

LUDMILA

Aj, vizte tamto zase
na hrázi zevluje.

MAŘENKA

Já nikdy nepodpíšu,
já nechci Vaška mít,
raději samotinká
chci věčně věrně žít.

LUDMILA, HÁTA, KRUŠINA, MÍCHA, KECAL

Nedá se jinak dělat,
to musí, to musí být.

KECAL

Hej, Vašku, hej, Vašíčku!
Pojď sem pak na chvíličku!

Výstup 5

Vašek. Předešlí.

VAŠEK

Co... co pořáde chcete?
(Spatří Mařenku.)
A ta... ta... ta to byla!

LUDMILA, HÁTA, KRUŠINA, MÍCHA, KECAL

Mařenka že ta to byla?

VAŠEK

A ta... ta... ta to byla!

VŠICHNI

Co tě tak postrašila?

VAŠEK

Ta... ta mi povídala,
že by mně milovala.

VŠICHNI

Nuž, to je Mařenka,
budoucí žena tvá.

VAŠEK

Ta... ta se mi líbí.

KECAL

Tak tedy bez procesů
a beze všech excesů
podepište smlouvu hned!

MAŘENKA (*pláče*)

Tak mne nechte chvíli,
já si rozmyslím.

VŠICHNI (*mimo Mařenku a Vaška, který byl zatím odešel*)

Rozmysli si, Mařenko, rozmysli,
na své štěstí dobře pomysli!
Máš cestu před sebou převábivou,
nedej se svěsti svéhlavostí svou!
Rozmysli si, Mařenko, rozmysli,
na své štěstí dobře pomysli!

MAŘENKA

Ano, dobře rozmyslím.

(Všichni mimo Mařenku odejdou.)

Výstup 6

Mařenka, sama

MAŘENKA

Oh, jaký žal! Jaký to žal,
když srdce oklamáno!
Však přece ještě nevěřím,
ač stojí tam napsáno.
Nevěřím, až s ním promluví.
Snad ani o tom neví!
Ó, kým se mi v nesnázi té
skutečná pravda zjeví! –

Ten lásky sen, jak krásný byl,
jak nadějně rozkvítal!
A nad ubohým srdcem mým
co tichá hvězda svítal.
Jak blahý život s milencem
v snu tomto jsem si přádla!
Tu osud přivál vichřici
a růže lásky zvadla.
Ne, není možný taký klam!
Tenť smutnou byl by ranou,
a rozplakala by se zem
nad láskou pochovanou!
(Zadumčivě)
Ten lásky sen, atd.

Výstup 7

Mařenka, Jeník

JENÍK (*přikvapí*)

Mařenko má, Mařenko má,
hvězdo mého žití!
Ó mluv, jak stojí naše věc,
a čeho se nadítí?

MAŘENKA

Jdiž pak! Ty jsi mne oklamal,
ty's hanebně se choval!
Kterak jsi snížil sebe sám,
že jsi mé srdce prodal!
Mluv! Je to pravda čili nic?
Ano neb ne – ni slova víc!

JENÍK

Jen dovol, abych ti vyložil!

MAŘENKA

Já nechci žádných výkladů!
Rci, pravdivě-li psáno?

JENÍK

Nuž tedy: Ano, ano, ano!

MAŘENKA

Nuž tedy, jdi a neobjev
se mi před tváří více! (*Pláče.*)

JENÍK

Jen dovol mi, bych zulíbal
tvé krásné, drahé líce!

MAŘENKA

Naší už lásky konec je,
a já – já si vezmu Vaška!

JENÍK (*směje se*)

Ha, ha, ha ! aj toť by byla rozkošná,
veselá věru fraška!

MAŘENKA

Tak? Ty se ještě vysměješ?

JENÍK

Mámť věru proč se smáti –
jen dovol, bych ti vyložil!

MAŘENKA

Já nechci poslouchati!

JENÍK

Tak tvrdošijná, dívko, jsi,
že nechceš pravdu zvědět?
Což mohl bych do tváří tvých
tak směle přímo hledět?
Tak tvrdošijná, dívko jsi,
že nechceš pravdu zvědět!

MAŘENKA

Tak ošemetný muž jsi ty,
nechci o tobě vědět,
ni do falešných tváří tvých
co živa více hledět!
Tak ošemetný muž jsi ty,
nechci o tobě vědět!

Výstup 8

Mařenka, Jeník, Kecal

KECAL

Hle, hle! Chasníku, čekáš už na peníze? No, měj jen malé strpení. Jak bude smlouva podepsána, budeš vyplacen na krejcar.

MAŘENKA

Ha, té hanebnosti!

KECAL

No, a ty, Mařenko, vezmeš si syna Míchova?

JENÍK

Toť se rozumí, že si ho vezme, a nikdo jiný ji dostati nesmí. Na to přísahám!

KECAL

Tys hodný hoch a máš z toho rozum.

MAŘENKA

Tys hanebník a lhář! Ne, ne, teď zrovna ne, nevezmu si ho, a kdybych měla umřít!

JENÍK *(ke Kecalovi)*

Co mi dáte, když ji přemluvím, aby si vzala syna Míchova?

MAŘENKA

Jakže? Ty mne ještě chceš k tomu přemlouvati? Ne, takového něco svět ještě neviděl a neslyšel!

(Dá se do pláče.)

JENÍK

Utiš se, dívko, utiš se
a důvěřuj v slova má!
Vždyt nevíš, jaké za tím vším
se štěstí pro tě chová.
Syn Míchův tebe miluje,
jak nikdo na tom světě.
I věř, že z toho sňatku ti
plno blaha vykvete.
Utiš se, dívko, utiš se
a důvěřuj v slova má!

MAŘENKA

Ó, Bože, ó, Bože, slova tvá
mne věru usmrcují.

KECAL

Já neslyšel jsem moudřejších
a všemu přisvědčuji.

VŠICHNI TŘI:

KECAL

Teď přivedu sem rodiče
a svědky zavoláme
a všemu tomu zdráhání
už konec uděláme.

MAŘENKA

Já přivolám sem rodiče
a všechny svoje známé
a okamžení trapnému
už konec uděláme.

JENÍK

Teď přiveďte sem rodiče
a svědky zavoláme,
a celé komedii té
už konec uděláme.
(Kecal odejde.)
(K Mařence)
Což ještě nepochopuješ?

MAŘENKA

Jdi! Co tu ještě chceš?
(Jeník podstoupí stranou.)

Výstup 9

Ludmila, Háta, Krušina, Mícha, Kecal, předšli, sbor lidu.

SBOR

Jak jsi se, Mařenko, rozmyslila?
Mluv, by se věc dobře ukončila!

MAŘENKA *(pro sebe)*

Já pomstím se a učiním,
v co on snad sám nevěřil.
Ó, křivě, křivě, Jeníku,
jsi střely své zaměřil!
(ke všem)
Já učiním, jak žádáte.

VŠICHNI

Buď zdráva, Mařenko!
Tak konec všemu rozbroji,
a svatba hned se vystroj!

JENÍK (*předstoupí*)

Ba, svatba vystrojí se hned
a veselit se bude svět!

MÍCHA, HÁTA (*v úžasu*)

Hle, Jeník. Kde se tady vzal?

JENÍK

Nuž, otče, dosti dlouho jsem
se v cizině už potloukal.
Jest, tuším, svrchovaný čas,
bych domů podíval se zas.

KECAL

Aj, pravda-li či pouhý sen,
že prostý, chudý chasník ten,
jest Jeník, starší Míchův syn?
Vždyt praveno, že jest vojín!

JENÍK

Vskutku jsem otce Míchy syn,
jak vidíte. Ač nevojín,
přec mnoho bojů s osudem
na cestách svých podstoupil jsem,

HÁTA

Aj, měl jsi ještě času dost
k svému potulování.

JENÍK

Aj, vímť já bez hádání,
že vítaný vám nejsem host.
Však neškodí! Toť maličkost!
Jen když k své milé právo mám,
jsa synem otce Míchy sám.

HÁTA

To neplatí, to podvod jest.

JENÍK

Ne podvod, pouhá jenom lest,
co psáno je, to psáno!
Hle, jsme tu dva – kterému z nás
dá sama Mařenka svůj hlas,
tomu buď štěstí přáno!

MAŘENKA (*radostně*)

Ach, ted jsem tě pochopila,
Jeníčku můj, jsem tvá, jsem tvá!

KECAL

Aj, prohnaný to člověk jest,
již poražen jsem všady!
O reputaci mou a čest`
mne připravila jeho lest,
nevím si věru rady!

MÍCHA (*ke Kecalovi*)

Ta vaše moudrost vás
na chvíli opustila!

HÁTA

Ba, rceme přímo: hloupá věc
se vám tu přihodila.

(Všichni se smějí)

MAŘENKA, JENÍK, HÁTA, LUDMILA, MÍCHA, KRUŠINA

Ta vaše moudrost vás
na chvíli opustila!
Ba, rceme přímo: hloupá věc
se vám tu přihodila.

KECAL

Aj, prohnaný to člověk jest... atd.

SBOR
Ha ha ha ha ha! Hloupá věc
Se vám přihodila.

Výstup 10

Za jevištěm hluk a pokřik. Kluci vyběhnou a přes jeviště ubíhají.

JEDEN KLUK
Spaste duši! Medvěd se utrh'!

DRUHÝ KLUK
Medvěd se splašil. Běží zrovna sem!
(Uteče.)

(Vašek vyběhne oblečený jako medvěd, strhne medvědí kůži s hlavy a křičí:)

VAŠEK
Ne... ne... nebojte se! Já... já ne... nejsem medvěd! Já...já...já jsem Vašek!
(Všichni se dají do hlasitého smíchu.)

HÁTA
Ty bloude, cos to učinil? Jaká to hanba! Klid' se odsud, darebo, a svleč se z té maškary!
(Chytne ho za rameno a táhne ho do hospody.)

KRUŠINA
Nuže, kmotře Mícho! Teď snad přece uznáte, že s Vaškem ničeho není. Vždyť nemá ještě rozum!

Pomněte, kmotře, Jeník že
váš syn, váš syn je krevný!

LUDMILA
Rád buďte, že jste po dlouhém
zas syna nabyl čase,
podejte ruku otcovskou
a smiřte se s ním zase!

MÍCHA
Staniž se tedy, staniž se.
Dám vám své požehnání.

MAŘENKA, LUDMILA, JENÍK,
MÍCHA, KRUŠINA, SBOR
Dobrá věc se podařila,
věrná láska zvítězila!
Šťastně ukončen jest boj,
veselá se svatba stroj!

harmonia mundi s.a.
Mas de Vert, F-13200 Arles © 2012

Produced in association with BBC Radio 3 and the BBC Symphony Orchestra
Enregistrement mai 2011 - Barbican Centre, Londres
Producteur exécutif BBCSO : Ann McKay
Producteur exécutif harmonia mundi : Martin Sauer
Prise de son : Neil Pemberton - Assistant : Adele Conlin (BBC Radio 3)
Montage : Julian Schwenkner, Teldex Studio Berlin
© harmonia mundi pour l'ensemble des textes et des traductions

harmoniamundi.com

HMC 902119.20